

Що таке андрагогіка?

Андрагогіка - це термін, що походить від грецьких слів 'aner' (людина) і 'agogus' (лідер). Це теорія і практика, яка допомагає дорослим навчатися. На відміну від педагогіки, яка фокусується на навчанні дітей, андрагогіка зосереджена на навчанні дорослих.

Хто популяризував термін 'андрагогіка'?

Термін 'андрагогіка' вперше використав німецький педагог Александр Капп у 1833 році. Однак його популяризував у 1970-х роках американський педагог для дорослих Малкольм Ноулз, який виклав основні принципи андрагогіки, які ми розуміємо сьогодні.

Які принципи андрагогіки за Малкольмом Ноулзом?

Малкольм Ноулз представив п'ять припущень, які формують основу андрагогіки. До них відносяться Я-концепція, досвід, готовність до навчання, орієнтація на навчання та мотивація.

Як андрагогіка застосовується в освіті та викладанні?

В освітньому середовищі андрагогіка визнає дорослих учнів як самокерованих, досвідчених особистостей, готових до негайного застосування знань. Роль викладача - це скоріше роль фасилітатора, який зосереджується на створенні середовища для самостійного навчання та включенні завдань з реального життя.

Які переваги та виклики андрагогіки?

Андрагогіка розширює можливості дорослих, роблячи навчання більш релевантним і використовуючи їхній досвід. Однак її ефективність залежить від рівня самоспрямованості та досвіду того, хто навчається, що може створювати певні проблеми. Він також може бути менш ефективним у певних ситуаціях, наприклад, при вивченні нових мов або складних наукових концепцій.

Андрагогіка — це окрема наука, яка пояснює, *як саме* дорослі люди навчаються. І відтоді, чесно скажу, моє ставлення до освіти змінилося кардинально. Андрагогіка не просто про “школу для дорослих” — це про повагу, про ефективність, про вибір. Особливо в Україні, де дорослий студент — це окрема історія, зі своїми викликами, тиском, мотиваціями й фінансовим навантаженням.

Андрагогіка це не педагогіка з бородою

Давайте з основ. Андрагогіка – це наука про навчання дорослих, про способи, механізми й принципи, за якими вони засвоюють знання, формують навички, змінюють поведінку.

Термін ввів Малкольм Ноулз, американський освітній діяч, ще у середині минулого століття. Він звернув увагу, що дорослі не вчаться так, як діти, і що андрагогічний підхід має враховувати:

- попередній досвід,
- автономність особистості,
- практичні запити.

Простими словами, андрагогіка – це коли ти не вчиш, а допомагаєш навчитися. В українських умовах це особливо актуально. В нас понад 65% дорослого населення регулярно або епізодично проходить онлайн-навчання, але більшість

програм побудовані за шкільною логікою: “Ось знання — вивчи, здай, підпиши, забудь”.

Чому дорослі навчаються інакше?

Уявіть собі людину 35 років. В неї двоє дітей, кредит, щоденна робота в офісі або на фрилансі. Часу обмаль. Якщо вона обрала курс — то не “бо треба”, а тому що хоче щось змінити: доходи, кар’єру, впевненість. У таких людей немає ресурсу “просто слухати”. Вони хочуть:

- рішення,
- ефективність,
- повагу до їхнього часу.

Тут і проявляється сутність андрагогічного підходу у навчанні дорослих — він не про контроль, а про підтримку. Не про знання, а про сенс.

Основи андрагогіки — через реальні історії

Ми з командою колись проводили серію воркшопів для українських маркетологів. Теми — технічні: SEO, аналітика, контент. Спершу були лекції — класика. Потім дали завдання — провал. Через тиждень лише 3 з 12 зробили хоч щось. Висновки?

Змінили підхід: дали учасникам проєкт на вибір, додали час на самостійне дослідження, залишили підтримку в чаті. Через три тижні — 10 готових рішень, троє людей перейшли на нові позиції в компанії. І це вже не “курс” — це трансформація. Саме так і працює андрагогіка простими словами.

Основи андрагогіки будуються на таких принципах:

- дорослий сам формує цілі;
- процес навчання — не авторитарний, а партнерський;
- практичність — обов’язкова;
- адаптивність — критично важлива.

Які принципи лежать в основі андрагогіки?

Це запитання я чую найчастіше, коли починаю говорити про зміст. І тут важливо бути чесним: у кожного фахівця свій акцент. Але загальновизнаними є принципи Малкольма Ноулза, які лягли в основу більшості освітніх стратегій у Європі, США, Канаді, Австралії. І можуть працювати і в нас, в Україні.

Отже, які принципи лежать в основі андрагогіки?

1. Потреба у знанні — дорослі хочуть знати, чому саме це знання їм потрібно.
2. Досвід як ресурс — навчання спирається на попередній досвід.
3. Готовність до навчання — у відповідь на конкретну життєву ситуацію.
4. Орієнтація на завдання — вирішення реальних проблем.
5. Внутрішня мотивація — самореалізація, розвиток, стабільність.

Принципи андрагогіки — це не аксіоми, а підказки. Іноді вони працюють ідеально, а іноді — потребують адаптації. Бо ми працюємо не з ідеальними умовами, а з реальними людьми.

Скільки коштує “неандрагогіка”?

Коли компанії замовляють навчання для співробітників, вони часто витрачають від 50 000 до 200 000 грн на рік. У доларовому еквіваленті — це 1 200–5 000 USD. Але без врахування принципів андрагогіки, понад 60% цих інвестицій “з’їдає” неефективність. Це як купити автомобіль і не заправити його.

Враховуючи реальні дані з кейсів українських компаній (зокрема у сфері ритейлу, ІТ, фарми), ефективність зростає на 25–45%, якщо враховано андрагогічний підхід: інтерактив, адаптація, рефлексія, самостійне завдання.

А коли не працює?

Я був на одному курсі, де “андрагогіку” згадували в кожному другому реченні, але реально це був тотальний монолог на 2 години. Без залучення, без практики, без варіантів.

Андрагогіка – це не про назву, це про глибину. Якщо в аудиторії немає простору для власної думки — це вже не вона. Якщо учасники не мають вибору темпу — це знову педагогіка, просто у красивій обгортці.

Чому це важливо для України?

Бо в нас:

- понад 8 мільйонів людей у віці 25–45 років потребують перекваліфікації або підвищення кваліфікації;
- понад 40% роботодавців визнають, що класичні тренінги не дають ROI (return on investment);
- понад 60% дорослих у містах хоч раз проходили онлайн-курси, але більшість не завершили.

Андрагогіка це шанс змінити це. Не магічно, не миттєво. Але чесно, повільно, ефективно.